

Bruselj, 18. junij 2024
(OR. en)

10799/1/24
REV 1

SOC 433
EMPL 251
ECOFIN 651

DOPIS

Pošiljatelj:	Odbor za zaposlovanje in Odbor za socialno zaščito
Prejemnik:	Odbor stalnih predstavnikov/Svet
Zadeva:	Socialna konvergenca v Uniji: mnenje Odbora za zaposlovanje in Odbora za socialno zaščito – <i>predstavitev s strani predsednika Odbora za zaposlovanje in predsednice Odbora za socialno zaščito</i>

V prilogi vam pošiljamo navedeno mnenje Odbora za zaposlovanje in Odbora za socialno zaščito, ki ga bosta predsednika obeh odborov predstavila na seji Sveta (EPSCO) 20. junija 2024.

**Mnenje Odbora za zaposlovanje in Odbora za socialno zaščito
o socialni konvergenci v Uniji**

4. junij 2024

1. **Cikel evropskega semestra 2024 je prvič vključeval novo, pilotno analizo navzgor usmerjene socialne konvergence za posamezne države, ki temelji na glavnih elementih okvira za socialno konvergenco.** Okvir, podrobno opisan v povezanih ključnih sporočilih Odbora za zaposlovanje in Odbora za socialno zaščito ter v poročilu njune delovne skupine¹, vsebuje analizo v dveh fazah, namenjeno oceni tveganj in izzivov za navzgor usmerjeno socialno konvergenco v državah članicah, pri čemer se ugotovitve upoštevajo pri dejavnostih večstranskega nadzora, ki jih izvajata Odbor za zaposlovanje in Odbor za socialno zaščito, da bi bil Svet seznanjen s trenutnim stanjem socialne konvergence v Uniji.
2. **Prva faza analize okvira za socialno konvergenco je bila vključena v skupno poročilo o zaposlovanju za leto 2024, ki ga je Komisija sprejela 21. novembra 2023 v sklopu jesenskega svežnja, Svet (EPSCO) pa 11. marca 2024.** V prvi fazi so bile vse države članice analizirane v skladu s 17 glavnimi kazalniki iz pregleda socialnih kazalnikov in metodologijo semaforja iz skupnega poročila o zaposlovanju, ki se zanje uporablja, da bi ugotovili morebitna tveganja za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, pri katerih bi bila potrebna podrobnejša analiza. V skupnem poročilu o zaposlovanju za leto 2024 so bila taka tveganja ugotovljena za sedem držav članic².

¹ Glej [ključna sporočila Odbora za zaposlovanje in Odbora za socialno zaščito o vključitvi okvira za socialno konvergenco v evropski semester](#) ter s tem povezano [poročilo delovne skupine navedenih odborov](#). Dokumenta sta bila Svetu (EPSCO) predložena 12. junija 2023. Delovna skupina je o glavnih elementih okvira za socialno konvergenco razpravljala med oktobrom 2022 in majem 2023.

² Druga faza analize se šteje za upravičeno, če je v skupnem poročilu o zaposlovanju šest ali več glavnih kazalnikov iz pregleda socialnih kazalnikov v rdeči („države s kritičnimi razmerami“) ali oranžni barvi („države, ki jih je treba spremljati“). Dodaten razlog za to je, kadar kazalnik v rdeči ali oranžni barvi v svoji kategorizaciji iz skupnega poročila o zaposlovanju kaže dve zaporedni poslabšanji. Tako je denimo v primeru spremembe z uvrstitve med „povprečno uspešne države“ na uvrstitev med „države s šibkim položajem, ki pa se izboljšuje“, v izdaji skupnega poročila o zaposlovanju za leto 2023, ki ji v izdaji za leto 2024 sledi nadaljnje poslabšanje na uvrstitev med „države s kritičnimi razmerami“. To bi se štelo kot dodatna „opozorilna oznaka“ k skupnemu minimalnemu pragu šestih

3. **Drugo fazo analize okvira za socialno konvergenco je izvedla Komisija in jo 6. maja 2024 objavila v posebnem delovnem dokumentu služb Komisije³.** Za vsako od sedmih držav članic, opredeljenih v prvi fazi, se je analiza v drugi fazi oprla na širši sklop kvantitativnih in kvalitativnih dokazov ter na obravnavo sprejetega ali načrtovanega odziva politike s strani držav članic, da bi podrobneje ocenili, ali so bili prisotni izzivi za navzgor usmerjeno socialno konvergenco in kateri so ključni dejavniki, ki jih povzročajo. V drugi fazi se je analiza usmerila izključno v tista področja politike (med drugim trg dela, spretnosti ter socialna zaščita in vključevanje), za katera je bilo ugotovljeno, da v prvi fazi predstavljajo morebitna tveganja za navzgor usmerjeno socialno konvergenco. Na vsakem od teh področij politike je bila analiza v drugi fazi namenjena boljšemu razumevanju razvoja in determinant, na primer tega, kako uspešne so različne skupine prebivalstva in/ali regije, tudi z upoštevanjem širšega sklopa ustreznih razpoložljivih kazalnikov EU⁴. Upoštevan je bil tudi napredek pri doseganju nacionalnih ciljev za leto 2030 glede zaposlovanja, spretnosti ter zmanjšanja revščine.

opozorilnih oznak. Za več tehničnih podrobnosti glej okvir v poglavju 1, str. 32, ter v prilogah 4 in 9 k [skupnemu poročilu o zaposlovanju za leto 2024](#).

³ Z zadevnimi državami članicami so bila opravljena posvetovanja o naprednem osnutku njihove analize v drugi fazi.

⁴ Medtem ko analiza temelji predvsem na harmoniziranih statističnih podatkih EU, ki omogočajo primerljivost, so bili po potrebi vključeni nacionalni podatki, bodisi v zvezi z elementi, za katere harmonizirani statistični podatki na ravni EU niso na voljo, bodisi kadar nacionalni podatki omogočajo dodaten pomemben vpogled za kvalifikacijo in/ali dopolnitev dokazov iz statističnih podatkov EU.

4. **Na podlagi druge faze analize sta Odbor za zaposlovanje in Odbor za socialno zaščito 16. maja 2024 opravila vrsto „pregledov socialne konvergence“.** Ti pregledi so vključevali tveganja in izzive za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, s katerimi se soočajo države članice, analizirane v drugi fazi Komisijine analize socialne konvergence, skupaj z izvajanjem priporočil za posamezne države za leto 2023, izdanih tem državam članicam, kadar je to ustrezno. Vključitev analiz okvira za socialno konvergenco po državah v dejavnosti večstranskega nadzora je Odboru za zaposlovanje in Odboru za socialno zaščito omogočila, da sta – zahvaljujoč večstranskim razpravam – zajela širšo drugo fazo analize navzgor usmerjene socialne konvergence skupaj s spremljanjem izvajanja priporočil za posamezne države za leto 2023, kar je olajšalo celovitejše skupno razumevanje izzivov v povezavi s trgom dela in spretnostmi ter socialnih izzivov, pa tudi s tem povezanega razvoja politike. Nekatere države članice so pohvalile temeljito Komisijino analizo kot tudi možnost, da pred njenim dokončanjem dvostransko predložijo pripombe. Nekaj držav članic pa je – v luči morebitnih prihodnjih izboljšav – opozorilo tudi na pomanjkljivosti, povezane z zelo omejenim številom dogovorjenih glavnih kazalnikov iz pregleda socialnih kazalnikov, ki se uporabljajo za prvo fazo analize, ter na potrebo po upoštevanju pravočasnosti kazalnikov in nacionalnih posebnosti v drugi fazi analize.
- **Kar zadeva splošne ugotovitve, so bili ugotovljeni številni izzivi za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, in sicer v zvezi z razlikami na trgih dela, v sistemih izobraževanja in usposabljanja ter na področju socialne zaščite in vključevanja.** Spol, starost, socialno-ekonomsko ozadje, državljanstvo in etnično poreklo so pre pogosto močni napovedovalci rezultatov na področju izobraževanja in trga dela, tudi z relativnim oteževanjem dostopa do priložnosti za izpopolnjevanje in preusposabljanje, pravičnih delovnih pogojev, zelo kakovostnih socialnih storitev, storitev oskrbe in zdravstvenih storitev ter cenovno dostopnih stanovanj. Pomembnost teh dejavnikov povzroča neenakosti med skupinami prebivalstva in po regijah, ki na splošno pogosto ovirajo socialno kohezijo na nacionalni in evropski ravni. V zvezi s tem so pregledi pokazali tudi, da je še vedno bistveno uporabiti zanesljiva orodja za spremljanje in izvesti ocene učinka, ki omogočajo oceno učinkovitosti sprejetih ukrepov in opredelitev morebitnih prilagoditev, potrebnih med njihovim izvajanjem.

- **Leto 2023, v katerem je bila stopnja zaposlenosti v EU najvišja, stopnja brezposelnosti pa najnižja, so zaznamovali zelo močni trgi dela, na katerih je znatno primanjkovalo delovne sile in spretnosti.** Znaki konvergence med državami članicami so vidni zlasti pri stopnjah zaposlenosti, ki pa so se bolj izboljšale v tistih državah članicah, ki so bile na začetku v slabšem položaju. Še naprej so se zmanjševale tudi stopnje NEET, zlasti v tistih državah članicah, v katerih so še vedno nad povprečjem EU. Čeprav kazalniki kažejo tudi na zmanjšanje segmentacije trga dela, pogostost nestandardnih oblik zaposlitve še naprej predstavlja izzive, kadar je povezana z vrzeli v socialni zaščiti začasnih delavcev in samozaposlenih. Kar zadeva politike zaposlovanja, je bilo v pregledih na splošno poudarjeno, da je navzgor usmerjeno socialno konvergenco mogoče spodbujati le, če države članice učinkovito odpravljajo obstoječe zaposlitvene vrzeli znotraj prebivalstva ter povečajo udeležbo premalo zastopanih skupin in oseb v ranljivem položaju, vključno z invalidi, na trgu dela. Za to je treba okrepiti zmogljivost za izvajanje dobro zasnovanih in bolj usmerjenih aktivnih politik trga dela – v kombinaciji z drugimi omogočitvenimi storitvami –, ki podpirajo delovno sposobne ljudi in jih opremijo s spretnostmi, ki jih potrebujejo, da vstopijo na trg dela ter na njem ostanejo in napredujejo, tudi z vidika zelenih in digitalnih spretnosti.

- **Pri razvoju na področju spretnosti je slika bolj diferencirana, saj je v nekaterih državah članicah pozitiven, v drugih pa je opaziti stagnacijo.** EU še zdaleč ni dosegla krovne cilja za leto 2030 glede udeležbe odraslih v učenju, pri čemer so še vedno potrebna znatna prizadevanja na nacionalni ravni. Izvajajo se ukrepi, tudi s podporo finančnih sredstev EU, zlasti prek mehanizma za okrevanje in odpornost (RRF) ter Evropskega socialnega sklada plus (ESS+), za reformo sistemov poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter visokošolskih sistemov, za izboljšanje in razširitev programov usposabljanja v okviru aktivnih politik trga dela, za dvig ravni digitalnih spretnosti ter za krepitev sistemov **napovedovanja** potreb po spretnostih, tudi v sodelovanju s socialnimi partnerji in zasebnim sektorjem. Kljub temu so zaradi obsega izziva potrebni nadaljnji ukrepi politike, tudi v luči zelenega in digitalnega prehoda ter demografskih sprememb. Izzivi ostajajo v boju proti zgodnjemu opuščanju izobraževanja in usposabljanja, pri katerem je opaziti zelo majhen napredek. Na splošno je – z vidika politik na področju spretnosti – obravnavanje vpliva socialno-ekonomskega ozadja na dostop do kakovostnega izobraževanja in usposabljanja ter s tem povezanih rezultatov še vedno nujno za spodbujanje navzgor usmerjene socialne konvergence, saj je za nizko usposobljene posameznike še vedno najmanj verjetno, da se bodo udeležili dejavnosti usposabljanja ter tako imeli koristi od zelenega in digitalnega prehoda.

- **Zagotavljanje dostopa do zelo kakovostnih ukrepov dejavnega vključevanja, povezanega z dostopom do osnovnih in socialnih storitev, zlasti za družine z nizkimi dohodki, bi v mnogih državah članicah moralo ostati prednostna naloga.**

Dinamika na področju revščine in socialne izključenosti je še vedno zaskrbljujoča, zlasti zato, ker je visoka inflacija v zadnjih dveh letih, ki je med drugim posledica vojne agresije Rusije proti Ukrajini, po pričakovanjih bolj vplivala na gospodinjstva z nizkimi dohodki in tista brez delovno aktivnih članov. To je v nekaterih državah članicah privedlo tudi do nižjih realnih plač in višjih stopenj revščine med zaposlenimi.

Prizadevanja držav članic za povečanje socialnih prejemkov so se dejansko pogosto izničila zaradi naraščajočih cen energije in osnovnih dobrin, zaradi česar ti prejemki niso bili zadostni, da bi se ljudje lahko rešili iz revščine. Glede na to, da je treba zagotoviti tako fiskalno vzdržnost kot zadostnost takih ukrepov, si je treba še naprej prizadevati za boljšo učinkovitost javne porabe in večjo uspešnost socialnih transferjev pri zmanjševanju revščine. V nekaterih državah članicah bi lahko večja učinkovitost socialnih izdatkov pripomogla tudi k reševanju izzivov, povezanih s sistemi zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe, zlasti kadar samoplačniški izdatki za zdravstveno varstvo in dolgotrajno oskrbo močno bremenijo najranljivejše. Večinoma ostaja visoka tudi stopnja revščine otrok, zlasti v enostarševskih gospodinjstvih z vzdrževanimi otroki, zaradi česar je ključnega pomena dosledno izvajanje evropskega jamstva za otroke v vseh državah članicah. Nasprotno pa je na splošno opazen določen napredek pri prizadevanjih za povečanje razpoložljivosti formalnega varstva za otroke, mlajše od treh let.

5. **Komisija namerava drugo fazo analize okvira za socialno konvergenco ter rezultate pregledov večstranskega nadzora v Odboru za zaposlovanje in Odboru za socialno zaščito uporabiti kot prispevek za pomladanski sveženj evropskega semestra.** Ključne ugotovitve se bodo po potrebi upoštevale v poročilih o državah in prispevale k razmisleku Komisije o predlogih priporočil za posamezne države za leto 2024 na področju zaposlovanja, spretnosti in socialnih zadev, če je to primerno, vendar ne samodejno. Odbor za zaposlovanje in Odbor za socialno zaščito bosta priporočila za posamezne države na podlagi predlogov Komisije dokončno oblikovala 2. in 3. julija, nakar jih bo Svet sprejel.

6. **V drugi polovici leta bosta Odbor za zaposlovanje in Odbor za socialno zaščito izvedla oceno pilotne analize navzgor usmerjene socialne konvergence, ki temelji na glavnih elementih okvira za socialno konvergenco, ki se izvaja v tem ciklu evropskega semestra 2024.** V tej oceni pilotne analize bosta med drugim zajeta njena dodana vrednost in njen morebiten učinek na upravno breme, hkrati pa se bo z njo seznanil Svet, v skladu s tozadevnim pozivom iz sklepov Sveta o letnem pregledu trajnostne rasti in skupnem poročilu o zaposlovanju za leto 2024⁵. Nova uredba EU, ki sta jo sozakonodajalca sprejela po pregledu ekonomskega upravljanja, se sklicuje na „*okvir za opredelitev tveganj za socialno konvergenco*“ kot orodje semestra, ki temelji na členu 148 PDEU. V uvodni izjavi 8 uredbe je pojasnjeno, da „*Komisija v sklopu celovite analize razvoja na področju zaposlovanja in socialnih zadev v okviru evropskega semestra oceni tveganja navzgor usmerjene socialne konvergence v državah članicah ter spremlja napredek pri izvajanju načel evropskega stebra socialnih pravic na podlagi pregleda socialnih kazalnikov in načel okvira za socialno konvergenco*“⁶.
-

⁵ Glej odstavek 18 [Sklepov Sveta o letnem pregledu trajnostne rasti in skupnem poročilu o zaposlovanju za leto 2024](#), ki jih je Svet (EPSCO) odobril 11. marca 2024.

⁶ Glej uvodno izjavo 8 in člen 3(3)(b) [Uredbe \(EU\) 2024/1263 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2024 o učinkovitem usklajevanju ekonomskih politik in večstranskem proračunskem nadzoru](#) ter razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97.